

НАСТАВНА ПРОГРАМА

ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

ТРИГОДИШНО ОСНОВНО
МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

Скопје, 2009

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ

Примено	28. 10. 2009	Прилог	Вредност
С. индекс	Број		
04	11222		

ТЕОРИЈА НА МУЗИКАТА

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02 и 82/08) и член 31 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 103/08), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по предметот **теорија на музиката** за тригодишно основно музичко образование.

1. ВОВЕД

Наставниот предмет Теорија на музиката е застапен во сите години на 3-годишното основно музичко образование. Со оглед на ваквата позиција на предметот целта на Теорија на музиката во 3-годишно основно музичко образование е да се овозможи стекнување на базични знаења од различните дисциплини од музичката теорија: теорија во потесна смисла на зборот, хармонија, полифонија, музички форми, запознавање со музички инструменти. За при тоа да се овозможи комплексен музички развој на учениците, во програмата се вклучени содржините кои ги воведуваат учениците во музичката култура и уметност. Со тоа, наставата по Теорија на музиката треба да придонесе за поттикнување кај учениците желба активно да се занимаваат со музиката и да биде во тесна корелација со предметот Солфедж и со наставата по инструмент. Наставните теми на предметот – Метроритам, Скали, Темпо и динамика, Музичка уметност – се тесно поврзани меѓу себе и даваат широки можности за меѓусебно интегрирање. Содржините и поимите кои се посочени во програмата задолжително треба да бидат слушно доживевани и анализирани. Затоа, освен активностите на предметот Солфедж, и наставата по Теорија на музиката треба да вклучува активности базирани врз слушање на музички примери и целосни музички дела. Од друга страна, посочените содржини и поими треба да бидат препознаени во нотниот текст. Затоа во наставата по Теорија на музиката во II година, како и во претходната година, треба да има активности кои вклучуваат визуелна анализа на нотниот текст (поедноставни примери и партитури). Наставата се изведува во групи по 9 - 15 ученици. На крајот од учебната година секој ученик полага годишен испит пред комисија.

- Фонд на часови: 1 час неделно, 36 часа годишно.

- Статус на предметот: задолжителен

1. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО II ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да пројавува интерес и љубов кон класичната музика;
- да пројавува интерес за слушање музика, посета на концерти и други приредби;
- да се пројавува способност за активно, внимателно слушање на музиката;
- да развива осет за музичката изразност;
- да ги усвои неопходните музичко-теориски поими;
- да пројавува практични умеења за примена на усвоените знаења;
- да ги препознава визуелно и да ги запишува нотите во виолинскиот, бас, алт и тенор клуч;
- да ги именува тоновите со солмизација и абецедата;
- да ги препознава, именува и гради скали до четири предзнаци;
- да проширува сознанија за квинтниот круг;
- да ги препознава, именува по големина и гради скалични интервали;
- да стекнува почетни сознанија за енхармонизам;
- да препознава визуелно тактовите (прости, сложени, нерамноделни) и тактовите времиња;
- да знае да ги групира нотите во соодветните тактови;
- да ги препознава и применува неправилни тонски групи;
- да ги разбира и применува стручните термини за темпо, динамика, артикулација и агогика;
- да ги разликува и именува музичките инструменти и пејачките гласови;
- да применува сознанија за основните елементи на музичката форма;
- да стекнува сознанија за музичките професии (композитор, изведувач - инструменталист, пејач, диригент);
- да стекнува способност за визуелна анализа на наједноставен нотен текст;
- да го развива внатрешниот слух;
- да ја развива креативноста;
- да применува ИКТ.

2. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

Наставен предмет: ТЕОРИЈА НА МУЗИКА			
Тема: МЕТРОРИТАМ (16 часа)			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги усвои наведените нотни вредности и паузи; 	<ul style="list-style-type: none"> - Метар - такт 	<p>Ноти и паузи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - осмина со точка - шеснаестина со точка - трисетвгорина - шеесетчетвртина 	<ul style="list-style-type: none"> - Вежби: бележење на секое силно време - Анализа на сите тактови и промена на такт во едноставни нотни примери (на пример, препознавање на такт - наставникот да ги подготви примерите со покриен или избришан такт).
<ul style="list-style-type: none"> - да разликува и запишува едноставни и сложени тактови; 	<ul style="list-style-type: none"> - Рамноделни и нерамноделни тактови 	<ul style="list-style-type: none"> - Рамноделни тактови 	<ul style="list-style-type: none"> - Вежби со групирање во различни тактови.
<ul style="list-style-type: none"> - да разликува и запишува рамноделни нерамноделни тактови; 	<ul style="list-style-type: none"> - Сложени рамноделни тактови 4/4 (повторување од 1 год.), 6/4, 6/8, 9/8, 12/8, 4/2 - Нерамноделни тактови со м.е. четвртина 5/4, 7/4 	<ul style="list-style-type: none"> - Сложени рамноделни тактови - Нерамноделни тактови 	<ul style="list-style-type: none"> - Вежби со групирање на рамноделни (едноставни и сложени) тактови во нотни примери. - Воочување на поделбата на сложените

<p>- да осознава и применува синкопа на еден удар и на два удара;</p> <p>- да осознава и применува преттакт и замав;</p> <p>- да осознава и применува неправилни тонски групи.</p>	<p>- Нерамноделни тактови сврзани со народна музика 5/8, 7/8, 8/8, 9/8 итн.</p> <p>- Синкопа во тактови со сите мерни единици</p> <p>- Преттакт, замав</p> <p>- Неправилни тонски групи</p>	<p>- Дводел</p> <p>- Тродел</p> <p>- Синкопа на еден удар</p> <p>- Синкопа на два удара</p> <p>- Преттакт, замав</p> <p>- Неправилни тонски групи- дуола, триола, квартола, квинтола секстола, септола, октола (информативно, со акцент на триола - корелација со солфеж)</p>	<p>тактови.</p> <p>- Воочување на нерамноделни тактови во нотни примери.</p> <p>- делење на тактот на дводел и тродел.</p> <p>Вежба: наставникот ја тактира секоја теза, а учениците ги пулсираат сите тактови делови.</p> <p>- Откривање и забележување на синкопи во одредени примери.</p> <p>- Споредба на преттакт и замав во одредени примери.</p> <p>- Со една нога да се напише збир од неправилни тонски групи.</p>
--	---	---	---

Наставен предмет: ТЕОРИЈА НА МУЗИКАТА
Тема: СКАЛИ И ИНТЕРВАЛИ (10 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>- Да ги применува поимите сврзани со скала</p> <p>- да ги осознава и применува скалите до 4 предзнаци;</p> <p>- да го сфати проширувањето на квинтниот круг;</p>	<p>- скали по квинтен круг до 4 предзнаци нагоре (дурски и молски)</p> <p>- Скали по квинтен круг до 4 предзнаци надолу (дурски и молски)</p>	<p>- Сите поими сврзани со скала.</p> <p>- Дурски скали со 3 и 4 предзнаци</p> <p>- Молски скали (природен, хармонски и мелодиски вид) со 3 и 4 предзнаци</p> <p>- Паралелни скали со 3 и 4 предзнаци</p>	<p>- Бележење на скалите со сите нејзините елементи.</p> <p>- Вежби: градење на скалите по квинтен круг.</p> <p>- Вежби: поврзување на дур со паралелен мол (квиз).</p> <p>- Градење на молска скала (сите видови) со промените на стапалата, полустепените и целите степени во хармонски и мелодиски мол.</p>
<p>- да ги осознае, препознава и применува скаличните интервали по големина, вид и звучност;</p>	<p>- Поделба на интервалите по големина, вид и звучност</p>	<p>- Поделба на интервалите: големина на интервал (од прима до октава)</p> <p>- По вид: големи ,мали, намалени, зголемени и чисти</p> <p>- По звучност: консонантни и дисонантни</p>	<p>- Градење на интервалите по големина вид, и звучност нагоре и надолу.</p>

<p>- да го осознае, препознава и променува превртувањето на интервалите;</p> <p>- да ги осознае, препознава и променува енхармонските интервали;</p> <p>- да развива способност за брзо транспонирање на кратки примери.</p>	<p>- Интервали во скалите</p> <p>- Превртување на интервалите</p> <p>- Енхармонски интервали</p> <p>- Дијагонски и хроматски 1/1, И 1/2 степени (вовед во хроматика)</p>	<p>- Скалични интервали</p> <p>- Превртување на интервалите</p> <p>- Енхармонизам</p> <p>- Енхармонски интервали</p> <p>- Хроматски 1/1 и 1/2 степени</p> <p>- Дијагонски 1/2 и 1/1 степен</p>	<p>- Градење на интервали од стапалата на скалите до 4 предзнаци.</p> <p>- Вежби со превртување на интервали усно и писмено.</p> <p>- Градење на интервали со енхармонска замена на еден од тоновите и на двага тона (да се обрне внимание во кој случај интервалот останува ист, а во кој се менува по големина и вид).</p> <p>- Градење на хроматски 1/1 и 1/2 степени (нагоре и надолу).</p> <p>- Градење на дијагонски 1/1 и 1/2 степени (нагоре и надолу).</p> <p>- Енхармонска замена на дијагонски и хроматски цел и полустепен.</p> <p>- Транспонирање на кратки примери во скалите оддалечени за 1 до 4</p>
--	--	--	--

		предзнака и во паралелни скали. (Препорака: примерите да се користат за солфежирање на часот по солфеж.)
--	--	--

Наставен предмет: ТЕОРИЈА НА МУЗИКАТА		
Тема: ДИНАМИКА, ТЕМПО, АРТИКУЛАЦИЈА, АГОГИКА (4 часа)		
Цели	Содржини	Поими
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги усвои и применува оригиналните термини за динамика и да ги запишува со кратенки - да ги усвои и применува оригиналните термини за разни видови на темпо; - да ги разбира и применува оригиналните термини за артикулација и агогика. 	<ul style="list-style-type: none"> - Сите распространети ознаки за динамика - Сите распространети ознаки за темпо - Ознаки за агогика (акценти и др.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Сите најупотребливи поими за динамика - Сите најупотребливи поими за темпо - Сите најупотребливи ознаки за артикулација и агогика
		<p>Активности и методи</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вежби: бележење на кратенките за динамичките нијанси, темпо, артикулацијата, агогиката. - Творење: учениците сами да ги определат и запишат ознаките за темпо, динамика, артикулација и агогика во одреден пример. - Визуелна анализа: препознавање на знаците, термините, кратенките за динамика, темпо, артикулација, агогика во едноставни ногни примери - Слушна анализа со препознавање на видовите на динамиката, темпо, артикулација, агогика (во изведба на наставникот и снимки).

Наставен предмет: ТЕОРИЈА НА МУЗИКА

Тема: МУЗИЧКА УМЕТНОСТ (6 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги препознава и именува инструментите според групи; - да ги разликува и именува пејачките гласови; - да ги воочува елементите на музичките форми; - да стекне сознанија за одредени музички жанрови; - да пројавува интерес за 	<ul style="list-style-type: none"> - поделба во групите на инструментите; - Стручни називи на пејачките гласови - Елементи на музички форми (повторување од 1 год.) - Музичко творештво (музички жанрови - информативно) 	<ul style="list-style-type: none"> - Жичани (гудачки, трзачки) - Дувачки (метални, дрвени) - Удирачки (со определена и неопределена висина) - Клавијатурни - Машки (бас, баритон, тенор) - Женски (алт, мецо сопран, сопран) - Детски (алт, дискант) - Мотив, двотакт-фраза, реченица, период (повторување од 1 одд.) - Вокална музика (соло песна, хорска минијатура) - Инструментална музика 	<ul style="list-style-type: none"> - Препознавање на инструментите и пејачки гласови (преку слушање на музика, посета на концерти, оперски и балетски претстави) - Запознавање со биографијата и творештвото на истакнати вокални и инструментални солисти и изведувачки ансамбли. - Творење: дополнување или креирање музичка реченица и период (со помош на наставникот) и задолжително свирење или солфежирање за да се доживее слушно креацијата. - Запознавање со основните карактеристики

<p>концерти, оперски и балетски претстави;</p> <p>- да покажува интерес кон собирање разни информации од Интернет, поврзани со музиката.</p>		<p>(инструментална минијатура: етида, циклична композиција: соната, концерт, став...)</p> <p>- Вокално-инструментална музика (ораториум, кантата)</p> <p>- Музичко-сценски дела (опера, балет, оперета, мјузикл...)</p>	<p>на одредени музички жанрови (информативно).</p> <p>- Игри и квизови за усвојување на музичките термини.</p> <p>- компјутери и Интернет за изнаоѓање на интересни содржини од животот на композиторите, анегдоти.</p> <p>- Анализа: препознавање на елементите на музички форми (мотив, двотакт, реченица, период) со помош на наставникот во едноставни нотни примери.</p>
--	--	---	---

5. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

- Наставата по теорија треба да биде во тесна поврзаност со наставата по солфеж.
- Предвидените содржини се во непосредна корелација со темите и содржините на предметот солфеж. Наставникот треба да внимава при планирањето на часовите по двата предмета меѓупредметната поврзаност да им биде јасна на учениците. Во случај ако овие предмети ги предаваат различни наставници тие мора најтесно да соработуваат и да ги координираат содржините и активностите на двата предмета.
- Содржините на сите наставни теми се заемно поврзани, затоа процесот на совладување на одредени проблеми посочени во една од темите често паѓа треба да се одвива преку интеграција со другата тема (на пример, препознавање на темпо, динамика, агогика во примери од музичкото творештво, инструменти и сл.)

- Се препорачува слушање музика во изведба на наставникот (примери од класична музика, композиции за деца од типот на „Детски албуми“, музика од други стилски и жанрови) и снимена за воочување на нејзиниот карактер и изразните средства, како и за доживување и совладување на наставните содржини (метроритамот, темпото, инструментите, гласови и др.).
- Наставникот треба особено внимание да обрнува на практичната примена на теориските поими преку запишување (вежби за ритмичко групирање, градење скали и интервали, запишување во различни клучеви на една иста мелодија и сл.).
- особено е важно поимите што се усвојуваат да бидат поткрепени со звучни примери од музичката литература (вклучително и од репертоарот на учениците) со воочување и задолжително коментирање.
- од голема важност е создавање кај учениците навика за визуелна анализа на нотниот текст. Затоа, таа треба да е присутна во вид на анализа на наједнаставен нотен запис (почнувајќи од едногласни фрагменти во различни клучеви), со воочување на ознаки за темпо, динамика, артикулација, аголика, такт и тактови времиња, скала, интервали, нотни вредности итн. Од друга страна, може да се применува и анализа на еднаставни партитури (на пример, еднаставни композиции за пијано) во кои може да се воочи примена на виолински и бас клуч.
- Посочените наставни теми (пред сè, музичка уметност) даваат широки можности за креативноста на наставникот, користење на ИКТ и самостојна истражувачка работа на учениците во тимови.

Прейораки за корисење на годишниот фонд на часови

Бројот на часовите за наставните теми е даден ориентационо.

➤ **Наставни средства:**

- учебник по избор на наставникот, одобрен од страна на министерот;
- аудио-визуелни средства (ТВ, DVD- плеер, видеоплеер, компјутер);
- дидактички средства и материјали;
- разни извори на учење од непосредната околина (предмети во природата и околината);
- визуелни средства (слики, фотографии, апликации и сл.);
- Интернет, образовни софтвери.

6. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за музичко изразување, ангажираноста на учениците, посветеноста во работата, како и тимската работа (формативно оценување). При следењето на постигањата на учениците, наставникот треба особено да внимава на индивидуалниот пристап во постигањата на секое дете.

На крајот од годината секој ученик полага годишен испит во вид на усно одговарање на 2 теориски прашања и анализа на едноставен нотен пример.

Оценувањето е бројчано (со оценки од 1 до 5).

7. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови за реализација се темели на Нормативот за простор донесен од страна на министерот за образование и наука.

8. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно-образовната работа во прва година може да ја изведува лице кое завршило:

- факултет за музичка уметност - оддел за музичка теорија и педагогија;

- факултет за музичка уметност - оддели за:

композиција

диригирање

музикологија

етномузикологија.

(Приоритет според горенаведениот редослед.)

9. ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Ученикот/ученичката:

- да пројави интерес и љубов кон класичната музика;
- да пројави интерес за слушање музика, посета на концерти и други приредби и демонстрира соодветно однесување
- да пројави навика за активно, внимателно слушање на музиката;
- да ги воочува и коментира елементите на музичката изразност во слушаните дела;
- да ги усвои и применува неопходните музичко-теориски поими;
- да демонстрира практични умеења за примена на усвоените знаења;
- да ги владее теориски и практично скалите до четири предзнаци;
- да го разбере принципот на градење на квинтниот круг и проширувањето на квинтниот кругот
- да ги сфати и разликува скаличните интервали по големина, вид и звучност;
- да ги разбере и применува стручните термини за метроритам, темпо, динамика, артикулација и агогика;
- да ја знае поделбата на инструментите според групи;
- да ги разликува и именува музичките инструменти и пејачките гласови;
- да ги осознае и применува основните елементи на музичката форма;
- да пројави способност за визуелна анализа на едноставен нотен текст;
- да го развива внатрешниот слух;
- да пројавува креативноста;
- да применува ИКТ.

ПОТПИС И ДАТУМ НА УТВРДУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по теорија на музиката за тригодишното основно музичко образование, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

 _____ 2009 година

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Бр. 10-3262/1

21-10-2009 200 год.
СКОПЈЕ

Министер

Никола Тодоров

